

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 czerwca 2017 roku Sąd Rejonowy w Kaliszu zasądził od pozwanego (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej z siedzibą w K. na rzecz powoda (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej z siedzibą w K. kwotę 2.765,99 zł. z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwoty 2.598,21 zł. od dnia 31 lipca 2015 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 1.317,00 tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód wykonał na rzecz pozwanego przewóz dotyczący realizacji zlecenia transportowego nr (...) na trasie z S. Q., F. do C. – D., za który nie otrzymał zapłaty. W celu zaspokojenia ww. roszczenia pozwany złożył powodowi w dniu 8 kwietnia 2016 r. oświadczenie o potrąceniu roszczenia o zapłatę (wynagrodzeń, które wynikały ze wskazanych faktur pozwanego.

Sąd Rejonowy, stwierdzając, że pozwanemu nie przysługiwały w stosunku do powoda wierzytelności objęte ww. oświadczeniem albowiem zostały one już wcześniej potrącone w oświadczeniach o potrąceniu z dnia 11 sierpnia 2015 r i z dnia 4 września 2015 r. z należnościami z tytułu kar umownych, uwzględnił powództwo w całości.

(wyrok k. 231, uzasadnienie k. 238-253)

Apelację od powyższego wyroku wniosła strona pozwana, zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1) art. 41 w zw. z art. 23 ust. 5 Konwencji CMR poprzez niewłaściwe zastosowanie przejawiające się w przyjęciu, że zapisy umów przewozu przewidujące obowiązek zapłaty kary umownej przez pozwaną były ważne, gdy prawidłowe zastosowanie ww. przepisów winno doprowadzić do wniosku, że zapisy te, jako naruszające przepisy Konwencji CMR, są nieważne i nie wywołują skutków prawnych, a z ostrożności procesowej:

2) art. 484 § 2 k.c. poprzez niezmnieszenie o 100% kar umownych w szczególności ze względu na wykonanie zobowiązania oraz rażąco wysoką kar umownych,

3) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nieprawidłowe ustalenie dat otrzymania dokumentów przez powódkę.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji albo o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego.

(apelacja k. 258 i nast.)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej jest zasadna i zasługuje na uwzględnienia.

Za uzasadniony uznać należy zarzut naruszenia przepisu art. 41 w zw. z art. 23 ust. 5 konwencji CMR.

Spór w niniejszej sprawie sprowadzał się zatem do ustalenia, czy:

- złożone przez powoda oświadczenie (C) o wymierzeniu kar umownych związanych z opóźnionym przekazaniem dokumentów było prawnie skutecznie, a jeżeli tak, to w jakim zakresie, a dalej,

- złożone przez pozwanego oświadczenie (B) o potrąceniu przysługujących mu roszczeń skutkowało wygaśnięciem roszczenia powoda (A) o zapłatę.

Uznać należy, że stanowisko pozwanej zgodnie z którym wymierzenie przez powoda pozwanej kar umownych nie było dopuszczalne jest trafne. Jak bowiem stanowi Konwencja CMR: z zastrzeżeniem postanowień artykułu 40 jest

nieważna i pozbawiona mocy każda klauzula, która pośrednio lub bezpośrednio naruszałaby postanowienia niniejszej Konwencji. Nieważność takich klauzul nie pociąga za sobą nieważności pozostałych postanowień umowy (art. 41 ust. 1). Zapis art. 23 ust 5 CMR stanowi zaś, iż w razie opóźnienia dostawy, jeżeli osoba uprawniona udowodni, że wynika stąd dla niej szkoda, przewoźnik obowiązany jest zapłacić odszkodowanie, które nie może przewyższyć kwoty przewoźnego.

Zgodzić się należy ze stanowiskiem, iż przepisy Konwencji jako przepisy szczególne w zakresie w niej uregulowanym mają pierwszeństwo przed przepisami ogólnymi regulującymi odpowiedzialność za nienależyte wykonanie umowy zawarte w kodeksie cywilnym. Konwencja CMR w sposób szczegółowy reguluje prawa i obowiązki stron umowy międzynarodowego przewozu towarów, w tym także zasady odpowiedzialności za niewłaściwe wykonanie przewozu (art. 17 i nast. Konwencji) oraz zasady i tryb dochodzenia roszczeń (art. 30 i nast. Konwencji). (...) Przepisem ogólnym statuującym odpowiedzialność przewoźnika za opóźnienie dostawy jest art. 17 Konwencji CMR, zaś przepisem definiującym pojęcie opóźnienia terminu dostawy jest przepis art. 19 Konwencji. Z przepisów Konwencji nie wynika wprost, jakie szkody będące następstwem opóźnienia mają znaczenie prawne i podlegają zaspokojeniu. Istotne znaczenie ma jednak przepis art. 23 ust. 5 Konwencji CMR. Stanowi on znaczące utrudnienie w dochodzeniu roszczeń z tego tytułu przewidzianych w Konwencji i nakłada obowiązek udowodnienia szkody stanowiącej następstwo opóźnienia na osobę uprawnioną. Z istoty instytucji kary umownej, przewidzianej w art. 483 k.c., wynika, że wierzyciel, dla którego zastrzeżona została kara umowna nie ma obowiązku wykazania faktu poniesienia szkody oraz jej wysokości, a do realizacji przysługującego mu roszczenia o zapłatę kary umownej wystarczy wykazanie istnienia i treści zobowiązania łączącego go z dłużnikiem, a także faktu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2005 r. V CK 869/2004; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 6 września 2012 r. I ACa 756/2012). Tymczasem, zgodnie z art. 23 ust. 5 Konwencji CMR to osoba uprawniona musi udowodnić rzeczywistą wysokość poniesionej szkody, co warunkuje przyznanie jej odszkodowania. Wprowadzenie do umowy zapisu w istocie odpowiadającego zastrzeżeniu kary umownej niewątpliwie przenosi ciężar dowodu istnienia i wysokości szkody za opóźnienie dostawy na przewoźnika. Przepis art. 41 ust. 2 Konwencji CMR ma charakter bezwzględnie obowiązujący i wyraźnie zakazuje wprowadzania do umów postanowień naruszających przepisy Konwencji CMR, w tym klauzul przenoszących ciężar dowodu. Zastrzeżenie kary umownej za opóźnienie w przewozie jest zatem nieważne. (por wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 22 listopada 2013 r. VII Ga 220/13, cytowany za portalem orzeczeń sądów powszechnych, podobnie w wyrokach Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 03.04.2012 r. sygn. akt V Ga 20/12 oraz Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 27 grudnia 2013 r., VII Ga 254/13; j.w.)

Skoro zatem dla dochodzenia odszkodowania za opóźnienie dostawy konieczne jest wykazanie przez osobę uprawnioną szkody, to taki obowiązek tym bardziej spoczywa na takiej osobie, gdy przedmiotem opóźnienia jest przekazanie dokumentów dokumentujących zrealizowany transport. Klauzula stosowana zatem przez powoda, stanowiąca podstawę do potrąceń dokonanych w oświadczeniach z 11 sierpnia 2015 r. i 4 września 2015 r., jest więc sprzeczna z art. 23 ust. 5 w zw. z art. 41 Konwencji CMR, i jako taka nie ma mocy wiążącej i nie mogła stanowić podstawy do wymierzenia pozwanej jakiegokolwiek kary umownej w ustalonym w sprawie stanie faktycznym. Skoro zaś strona powodowa nie wykazała faktu poniesienia szkody z tytułu opóźnień w dostawie przez pozwaną dokumentów związanych ze przewozami, w zw. z którymi dokonała obciążenia pozwanej ww. karami umownymi ani też jej wysokości to jej oświadczenia o potrąceniach, na podstawie których w ocenie jej i Sądu Rejonowego, roszczenia pozwanej potrącone z wierzytelnością dochodzoną pozwem w niniejszej sprawie wygasło, były nieskuteczne.

W tej sytuacji uznać zaś należy, iż potrącenie jakiego dokonała pozwana w dniu 8 kwietnia 2016 r. dotyczące jej nieuregulowanych należności z tytułu świadczonych na rzecz powódki usług spedycyjnych było dopuszczalne. Skoro zaś zasadnym było dokonanie potrącenia przez pozwaną jej roszczeń z roszczeniem powoda dochodzonym w niniejszym pozwie to stwierdzić należy, iż te ostatnie wygasły, a powództwo w rozpoznawanej sprawie winno być oddalone.

Powyższe stanowisko czyni bezprzedmiotowymi rozważania w odniesieniu do pozostałych zarzutów apelacji, wobec czego Sąd Okręgowy nie odniósł się już do nich.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. i wskazanych wyżej przepisów prawa materialnego, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddalił.

W konsekwencji zmianie uległo rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania pierwszoinstancyjnego, które powinny zostać rozliczne w oparciu o art. 98 k.p.c. i zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu powódka powinna zwrócić pozwanej poniesione przez nią koszty na które składają się wyłącznie koszty wynagrodzenia jej pełnomocnika ustalone na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1800), które to Sąd Okręgowy zasądził w punkcie I.2 wyroku.

Na tej samej zasadzie, na podstawie art. 391 § 1 k.p.c., Sąd Okręgowy orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego. Na koszty te złożyły się opłata od apelacji oraz wynagrodzenie pełnomocnika pozwanej ustalone jednakże na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1800) w jego brzmieniu ustalonym na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2016 r., poz. 1668), zgodnie z § 2 tego ostatniego, z uwagi na datę wniesienia apelacji.

S.S.O. Bartosz Kaźmierak